МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Педагогічний факультет

Кафедра початкової освіти та освітніх інновацій

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта»

Спеціальність А 3 Початкова освіта

Галузь знань А Освіта

Затверджено на засіданні кафедри
початкової освіти та освітніх інновацій
Протокол № 1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Основи професійної комунікації
Викладач (-і)	Наконечна Лариса Богданівна
Контактний телефонвикладача	0687358226
E-mail викладача	larysa.nakonechna@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Упродовж семестру

2. Анотація до навчальної дисципліни

Курс спрямований на ознайомлення майбутніх педагогів з основами професійної комунікації, формування навичок ефективної комунікації як основи професійної компетентності.

Курс орієнтований на формування професійної культури поведінки і мовлення майбутніх педагогів задля успішної професійної діяльності та комунікування на засадах гуманізму, емпатії, партнерства.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета курсу: сформувати у майбутніх педагогів компетенції у сфері професійної комунікації та готовність їх успішного використання у майбутній педагогічній діяльності.

Основними цілями дисципліни є

- поглибити знання студентів про комунікацію;
- розширити уявлення про професійне спілкування педагога;
- сформувати компетентності майбутнього вчителя з основ педагогічної комунікації;
- ознайомити з понятійним апаратом у теорії педагогічної комунікації;
- спонукати до свідомого застосування набутих знань та вмінь у майбутній професійній діяльності та в реальному житті задля підвищення ефективності навчально-виховного процесу і створення позитивного характеру стосунків між учасниками освітнього процесу в ЗЗСО.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Вивчення навчальної дисципліни передбачає формування у здобувачів вищої освіти компетентностей, зокрема:

Інтегральної компетентності – здатності розв’язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти з розумінням відповідальності за свої дії.

Загальні компетентності:

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК- 5. Здатність виявляти, ставити і вирішувати проблеми.

ЗК-4. Здатність працювати в команді, міжособистісної взаємодії.

ЗК-8. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні фахові компетентності:

СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу;

СК-6. Здатність до організації освітнього процесу в початковій школі з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, розвитку в них критичного мислення та формування ціннісних орієнтацій;

СК-8. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у сфері початкової освіти із використанням методів наукової діяльності до формування суджень, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

СК-12. Здатність доносити до фахівців і нефахівців інформацію, ідеї, проблеми, рішення, власний досвід та аргументувати їх на засадах партнерської взаємодії в умовах початкової школи.

Програмні результати навчання:

ПР-01. Організовувати монологічну, діалогічну та полілогічну форми спілкування з молодшими школярами, іншими учасниками освітнього процесу, представниками громади, поважаючи права людини та суспільні цінності; формувати судження, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти.

ПР-08. Організовувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу початкової школи, використовувати практики самозбереження психічного здоров'я, усвідомленого емоційного реагування;

ПР-15. Здійснювати профілактичні заходи щодо збереження життя та фізичного і психічного здоров'я здобувачів початкової освіти, планувати та організовувати заходи щодо запобігання і протидії булінгу та різних проявів насильства чи будь-якої з форм дискримінації серед учнів початкової школи та інших учасників освітнього процесу;

ПР-16. Використовувати основні техніки спілкування з дорослими людьми, різні форми та засоби комунікації з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи, керувати педагогічним і професійним розвитком осіб та груп.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	10
семінарські заняття / практичні / лабораторні	20
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
8	Початкова освіта	4	вибірковий

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.

	лекції	практичні заняття	сам. роб.
Тема 1. Поняття про комунікацію. Складові ефективної комунікації.	2	2	5
Тема 2. Педагогічне спілкування. Стилі педагогічного спілкування.	2	2	10
Тема 3. Емоційний інтелект як основа успішної комунікації	2	4	15
Тема 4. Поняття про толерантність. Толерантне спілкування з особами з особливими потребами.	2	4	15
Тема 5. Конфлікти у спілкуванні. Булінг. Гледінг як протидія цькуванню	2	4	10
Тема 6. Невербальна комунікація		4	5
Всього:	10	20	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни	
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Накопичування балів під час вивчення дисципліни Залік: Лекція 0 Аудиторна робота (АР) – 40% (коефіцієнт 0,4). Самостійна робота (СР) – 40% (коефіцієнт 0,4). Контроль самостійної роботи (КСР) – 20% (коефіцієнт 0,2). СПК = АР + КР + СР + КСР Максимальна кількість балів 100
Вимоги до письмових робіт	Неприпустимі плагіат та списування. Мовне оформлення роботи повинне здійснюватися за чинними нормами «Правопису української мови». Завдання, здані із запізненням без поважної причини (офіційне звільнення з підтвердженням довідкою чи заявою) оцінюються за шкалою, нижчою на 1 рівень.
Семінарські заняття	-
Умови допуску до підсумкового контролю	Система оцінювання успішності передбачає кілька етапів контролю. Перший − це поточний контроль, який має на меті регулярно оцінювати розуміння та освоєння навчального матеріалу студентами з навчальної дисципліни. В межах цього контролю оцінюється якість виконання практичних, творчих і пошукових завдань, які включають аудиторну і позааудиторну роботу, а також здатність усно або письмово відтворювати навчальний матеріал. Важливою частиною поточного контролю є перевірка. Другий етап − підсумковий контроль, який включає тестову перевірку рівня засвоєння студентами теоретичного матеріалу з навчальної дисципліни «Сучасна українська мова з практикумом» та навички його практичного застосування. Студенти з низьким рівнем успішності (менше 50 б.) до підсумкового контролю не допускаються
Підсумковий контроль	Форма контролю - екзамен форма здачі – накопичувальна, комбінована
7. Політика навчальної дисципліни	

Письмові роботи: виконуються відповідно до тематики лекцій, зазначених у силабусі. Можливість і порядок відпрацювання пропущених студентом занять регламентується «Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf)

Академічна доброчесність: плагіат і списування, використання ШІ під час контрольних робіт та екзаменів заборонено.

Викладання навчальної дисципліни та взаємодія із здобувачем освіти ґрунтуються на основі положень та принципів академічної доброчесності, що регламентують діяльність здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників: «Кодекс честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»; «Положення про Комісію з питань етики та академічної доброчесності Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника»; «Положення про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника». Ознайомитися з цими положеннями та документами можна за посиланням https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/.

Відвідування занять: Пропуски практичних занять відпрацьовуються. Здобувач вищої освіти зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття відповідно до «Порядку організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf).

Порядок та організація контролю знань здобувачів вищої освіти визначаються «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2023/05/organizatsia-osvitnjogo-protsesu.pdf), «Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/09/poriadok-orhanizatsii-ta-provedennia-otsiniuvannia-uspishnosti-zdobuvachiv-vyshchoi-osvity.pdf).

Неформальна освіта: Результати неформальної освіти зараховується відповідно до «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» (https://nmv.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/118/2022/11/neformalna-osvita.pdf) 5 балів за пройдений онлайн-курс, рекомендований викладачем і засвідчений сертифікатом (30 год.). Максимально 10 балів.

8. Рекомендована література

1. Абрамович С.Д., Чікарькова М.Ю. Мовленнєва комунікація: підручник. К., 2004. 470 с.
2. Адель Фабер і Елейн Мазліш Як слухати, щоб діти з нами говорили. Як говорити, щоб діти нас слухали / Пер. О. Мандрика. Львів: Свічадо, 2010. 300 с.
3. Басюк Н. Комунікативна культура педагога вищої школи як головний аспект педагогічного спілкування. URL : http://eprints.zu.edu.ua/20252/1/Basjuk1.pdf
4. Бутенко Н. Ю. Комунікативна майстерність викладача: навч. посіб. К.: КНЕУ, 2005. 336 с.
5. Васянович Г. П. Морально-правова відповідальність педагога (теоретико-методологічний аспект): монографія. 2-ге вид. Львів, 2002. 232 с.
6. Васянович Г.П. Педагогічна етика: навч. посібник. К.: Академвидав, 2011. 256 с.
7. Васянович, Г. Культура спілкування педагога в системі моральних відносин. *Вибрані твори* : у 7 т. / Г.П.Васянович. Львів, 2015. Т.3 : Педагогічна етика : навч. посібник. С. 372 - 385.
8. Вауліна О. Про етику педагогічного спілкування. *Директор школи, ліцею, гімназії.*

2006. № 1. С.104-106.
9. Войцехівська І. С. Культура спілкування і мовний етикет. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2012. № 7. С. 29–34
10. Волкова Н.П. Педагогічні комунікації: інноваційні методи навчання: навч. посіб. Д.: РВВ ДНУ, 2004. 52с.
11. Волкова Н.П. Педагогічні комунікації: Практ. посіб. Д.: РВВ ДНУ, 2005. 128с.
12. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посібник. К.: Академія, 2006. 256 с.
13. Волкова Н.П. Професійно-педагогічна комунікація: Навч. посібник. К.: Академія, 2006. 256 с.
14. Гайдаєнко І. Канали комунікації та лексичні засоби їх вираження (на матеріалі назв чуттєвої сфери). *Наук. вісник Херсон. держ. ун-ту. Серія "Лінгвістика":* Зб. наук. пр. Херсон: Вид-во ХДУ, 2007. Випуск 5. С. 174-180.
15. Гайдаєнко І. Канали комунікації та лексичні засоби їх вираження (на матеріалі назв чуттєвої сфери). *Науковий вісник Херсон. держ. ун-ту.* Серія "Лінгвістика": Зб. наук. пр. Херсон: Вид-во ХДУ, 2007. Випуск 5. С. 174-180.
16. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник. Київ: Либідь, 1997. С. 341-342.
17. Горох Г.В., Карпалюк В. С. Комунікативна лінгвістика: навч.-метод. посіб. Кам'янець-Подільський національний ун-т ім. Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський, 2009. 283 с.
18. Губа Н., Гладких Ж. Теоретичний аналіз психологічних чинників, які впливають на формування толерантності. *Психологічні перспективи*. 2018. Вип. 32. С. 97-108.
19. Загнітко А.П., Домрачева І.Р. Основи мовленнєвої діяльності. Донецьк: Вид-во донец. ун-та, 2001. 56 с.
20. Закон України «Про освіту».URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19
21. Залізняк А. М. Педагогічні ідеї В. Сухомлинського щодо розвитку мови дітей. URL : https://dspace.udpu.edu.ua/jspui/bitstream/6789/1239/1/ .pdf
22. Зміст та структура комунікативної культури педагога. *Туркот Т.І. Педагогіка вищої школи*. URL : http://pidruchniki.com/13680808/pedagogika/pedagogika_vischoyi_shkoli
23. Калмикова Л.О. Формування мовленнєвих умінь і навичок у дітей: психолінгвістичний та лінгвометодичний аспекти: навч. пос. Київ: НМЦВО, 2003. 320с.
24. Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. пос. для студентів ВНЗ. К.: Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут, 2008. 235 с.
25. Калмикова Л.О., Калмиков Г.В., Лапшина І.М., Харченко Н.В. Психологія мовлення і психолінгвістика: навч. пос. для студентів ВНЗ. К.: Переяслав-Хмельницький педагогічний інститут, 2008. 235 с.
26. Карнегі Дейл Як здобувати друзів і впливати на людей. КМ-БУКС, 2017. 256 с.
27. Кінг Патрік. Стратегії і тактики спілкування. К.: Книголав. 2017. 128 с.
28. Комарова І. Культура педагогічного спілкування вчителя. *Шлях освіти*. 2001. № 1. С. 31-34.
29. Кононенко Л. Маніпуляції у професійно-педагогічному спілкуванні соціального педагога : стратегії впливу і протидії. *Педагогічні науки: збірник наукових праць*. Полтава, 2013. Вип. 2 (58). С. 85–89.
30. Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року: схвалена Кабміном України 14.12.2016 р. № 988-Р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0641729-15]
31. Корчак Януш Як любити дітей. КСД, 2016. 208 с.
32. Кравець Л. Комунікативний кодекс освітянина. *Українська мова й література в школах України*. 2016. № 3. С. 10–14.
33. Кубрак О. В. Етика ділового та повсякденного спілкування : навч. посібник. Рек. МОН. 3-тє вид., стер. Суми : Університетська книга, 2005. 222 с.

34. Матвеєва Н. Професійна етика вчителя інклюзивного освітнього закладу. *Етика і естетика педагогічної дії*. Полтава. 2021. № 24. С. 123-132.URL: https://doi.org/10.33989/2226-4051.2021.24
35. Микитюк Г. Ю. Проблема етики і психології спілкування. *Матеріали X звітної наукової конференції викладачів Коломийського інституту* / за ред. О.Поясик, М.Ковальчука. Ів.- Франківськ, 2014. С. 60–64.
36. Молчанова А.О. Толерантність як ціннісна основа професійної діяльності педагога: посібник. Київ: Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих НАПН України. 2013. 188 с. URL: https://core.ac.uk/download/pdf/154284141.pdf
37. Оліяр М. П. Комунікативно-стратегічна компетентність майбутніх учителів початкових класів як складова їх педагогічної культури. *Теоретичні питання культури, освіти та виховання*. 2012. № 46. С. 35-40. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tpkov_2012_46_12
38. Оліяр М.П. Зміст та структура комунікативно-стратегічної компетентності вчителя початкових класів. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, II(16), Issue: 33, 2014. URL : www.seanewdim.com
39. Оліяр М.П. Підготовка майбутніх учителів початкових класів до комунікативно-стратегічної діяльності. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, II(18), Issue: 37, 2014. URL : www.seanewdim.com
40. Парходько Г. Емоційні погладжування в педагогічних конфліктах. *Директор школи. Шкільний світ.* 2012. № 1. С. 47–51.
41. Педагогічна майстерність : [підручник] /І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; за ред. І.А.Зязюна. [2-ге вид., доп. іпереробл.]. К.: Вища шк., 2004. 422с.
42. Петрович А., Ковтун М. Комунікативна культура викладача та проблеми у комунікації зі студентами у вищих навчальних закладах. *Вісник Київського національного університету ім. Т.Шевченка*. К., 2017. вип. 1(1). С. 63–66.
43. Поперечна Л.Ю. Комунікативні здібності вчителя як одна з важливих складових його професіограми. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. 2012*. Вип. 1. – URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2012_1_14
44. Путіловська Н. Б. Місце комунікативної культури в професійно-педагогічній підготовці майбутнього вчителя. *Наукові праці* [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Сер: Педагогіка. 2011. Т. 173, Вип. 161. С.14-16. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2011_173_161_5
45. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування: навч. посіб. Львів., 2001. 214 с.
46. Сайтарли І. А. Культура міжособистісних стосунків. К. : Академвидав, 2007.
47. Скобочкіна Н. І. Прагмалінгвістичні основи мовної етики й мовленнєвого етикету. *Вивчаємо українську мову та літературу*. 2012. № 19–21. С. 68–70.
48. Стахів М. Комунікативний етикет як складова професійної компетентності педагога. *Педагогіка і психологія професійної освіти*. 2014. № 4. С. 87–96. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pippo_2014_4_12.
49. Токарева І. В. Ласкаво просимо у школу ввічливості. *Практична психологія та соціальна робота*. 2006. № 1. С. 63–70.
50. Томан І. Мистецтво говорити. Пер. с чес., 2-е вид. К.: Політвидав України, 1989. 293 с.
51. Тернопільська В. Особливості виховання толерантності у дітей молодшого шкільного віку. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/6739/1/V_Ternopilska_IITZOMONU_82_GI.pdf
52. Цимбалюк О.М. До проблеми дослідження комунікативної діяльності вчителя як фактора його самореалізації в умовах гуманістично орієнтованої освіти. URL : http://social-science.com.ua/article/247
53. Чмут Т., Чайка Г. Вербальні засоби спілкування та мовленнєвий етикет. *Етика ділового спілкування*. К., 2002. С. 107-117.
54. Шабат-Савка С. Толерантність спілкування як спосіб вираження комунікативних інтенцій. *Мандрівець*. 2010. № 6. С. 59–63.
55. Шеломенцев В. М. Етикет і сучасна культура спілкування. К. : Лібра, 2003. 416 с.

Викладач - кандидат філол. наук,
доцент кафедри початкової освіти та освітніх інновацій Лариса НАКОНЕЧНА